

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
(Υπ. Απ. 14690/Α2/4-2-2013/Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α.)

Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α.
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ... 941
ΠΑΡΕΛΗΦΘΗ... 14/6/13

Αθήνα, 16 Μαΐου 2013

Προς:
Τη Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων
του Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α.
Αθήνα

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Η Επιτροπή για την Αναβάθμιση της Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης έλαβε υπόψη,

1. την Υπ. Απ. 14690/Α2/4-2-2013/Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α. που ορίζει το σκοπό της σύστασής της
2. το Ν. 3432/2006, το Ν. 3848/2010 και το γενικότερο νομικό πλαίσιο λειτουργίας της Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης.
3. τα στοιχεία αποτύπωσης των υφιστάμενων σχολικών μονάδων και δομών της Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης
4. τις προτάσεις και εισηγήσεις διάφορων σχολικών μονάδων, εκπαιδευτικών, εκπροσώπων αρμοδίων φορέων και θεσμών της Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης,

συνεδρίασε στην έδρα της στις παρακάτω ημερομηνίες: 18 Φεβρουαρίου 2013, 27 Φεβρουαρίου 2013, 11 Μαρτίου 2013, 1 Απριλίου 2013, 19 Απριλίου 2013 & 16 Μαΐου 2013 και υποβάλλει τις παρακάτω προτάσεις:

Α. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

I. Γενικός σκοπός της Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης

Σκοπός της Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης είναι η προετοιμασία, ανάδειξη, κατάρτιση και επιμόρφωση Στελεχών (κληρικών, μοναχών και λαϊκών, ανδρών και γυναικών) της Ορθόδοξης Εκκλησίας, υψηλού μορφωτικού επιπέδου και χριστιανικού ήθους.

II. Σκοπός της Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης

Σκοπός της Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης είναι η φοίτηση μαθητών και μαθητριών που επιθυμούν να εμβαθύνουν στην Ορθόδοξη Χριστιανική Παράδοση, με απώτερο στόχο την αποτελεσματικότερη καλλιέργειά τους και τη μορφωτική προετοιμασία για την ανάδειξή τους σε θέσεις διακονίας στην Ορθόδοξη Εκκλησία, εφόσον το επιθυμούν.

1. Η Δευτεροβάθμια Εκκλησιαστική Εκπαίδευση λειτουργεί σύμφωνα με τους γενικούς σκοπούς της Εκπαίδευσης όπως αυτοί διατυπώνονται στους σχετικούς νόμους και τα υφιστάμενα Προγράμματα Σπουδών.
2. Επιπλέον, αποβλέπει οι μαθητές/τριες:
  - I. Να οικοδομήσουν ένα ολοκληρωμένο μορφωτικό πλαίσιο/πεδίο γνώσης και κατανόησης του Χριστιανισμού και ιδιαίτερα της Ορθοδοξίας, ως εκκλησιαστικής, πνευματικής και πολιτισμικής παράδοσης, καθώς επίσης της θέσης και της αποστολής της στον σύγχρονο κόσμο.
  - II. Να διερευνήσουν τις κύριες πτυχές της εκκλησιαστικής διδασκαλίας, λατρείας, πνευματικότητας, τέχνης, παράδοσης και ζωής και να ευαισθητοποιηθούν ως προς τη σύγχρονη δυναμική τους.
  - III. Να αναπτύξουν εκκλησιαστικό και λειτουργικό ήθος, τη χριστιανική τους ταυτότητα, μέσα από ένα παιδαγωγικό πλαίσιο ελευθερίας και σεβασμού της ιδιαιτερότητας κάθε ανθρώπινου προσώπου.
  - IV. Να καλλιεργήσουν στάσεις και αξίες που θα τους επιτρέψουν να ζήσουν και να αναπτυχθούν στην Ορθόδοξη Εκκλησία και ως ενεργοί πολίτες στον σύγχρονο κόσμο.
  - V. Να προσεγγίσουν διαστάσεις της διαφορετικότητας, να κατανοήσουν την ανάγκη για αλληλοσεβασμό, διάλογο και καταλλαγή, καθώς επίσης και το αίτημα για διαχριστιανική και διαπολιτισμική συνεργασία.
  - VI. Να γνωρίσουν τον πολιτισμικό πλούτο της Χριστιανικής Παράδοσης και ειδικότερα τις εκκλησιαστικές τέχνες και να καλλιεργήσουν τις δεξιότητές τους σε αυτές.
  - VII. Να αποκτήσουν ικανότητες και δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν, να υπηρετήσουν, εφόσον το επιθυμούν, σε ρόλους ευθύνης στο ποιμαντικό και γενικότερα το εκκλησιαστικό έργο.
3. Ειδικότερος σκοπός της Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης είναι, πέρα από το βασικό σκοπό της προετοιμασίας και ανάδειξης στελεχών της Ορθόδοξης Εκκλησίας, υψηλού μορφωτικού επιπέδου και χριστιανικού ήθους:

α) η εξασφάλιση δημόσιας και δωρεάν υψηλής ποιότητας παιδείας, η οποία συμβάλλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των μαθητών/τριών,

β) η προαγωγή της εκπαιδευτικής έρευνας στην πράξη και η συνεργασία με τις αντίστοιχες Σχολές και Τμήματα των Α.Ε.Ι., στη διδακτική των επί μέρους θεολογικών γνωστικών αντικειμένων, στον ψυχοπαιδαγωγικό τομέα, καθώς και στην οργάνωση, διοίκηση, αξιολόγηση και διαχείριση σχέσεων στο επίπεδο της σχολικής μονάδας,

γ) η εκπαίδευση μέσω της πρακτικής άσκησης προπτυχιακών φοιτητών και σπουδαστών Τμημάτων Α.Ε.Ι. και, ιδίως, Ανωτάτων Εκκλησιαστικών Ακαδημιών και Θεολογικών Σχολών, καθώς και μεταπτυχιακών φοιτητών στις θεολογικές επιστήμες, σε συνεργασία με τις αντίστοιχες Σχολές και Τμήματα,

δ) η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τα Α.Ε.Ι. και το Ι.Ε.Π.,

ε) η υποστήριξη της δημιουργικότητας, της καινοτομίας και της αριστείας, με τη δημιουργία ομίλων, στους οποίους να μπορούν να συμμετέχουν και μαθητές/τριες από όλα τα σχολεία της δημόσιας εκπαίδευσης, και η ανάδειξη, προώθηση και εκπαίδευση μαθητών/τριών με ιδιαίτερες μαθησιακές δυνατότητες και ταλέντα αλλά και η υποστήριξη μαθητών/τριών με μαθησιακές δυσκολίες και

στ) η πειραματική εφαρμογή στα γνωστικά πεδία της Θεολογίας ιδίως:

αα) προγραμμάτων σπουδών, αναλυτικών προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας,

ββ) νέου διδακτικού υλικού,

γγ) καινοτόμων διδακτικών πρακτικών,

δδ) καινοτόμων και δημιουργικών δράσεων,

εε) προγραμμάτων αξιολόγησης της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου και της υλικοτεχνικής υποδομής των σχολικών μονάδων.

III. Μέσα για την επίτευξη των σκοπών

Μέσα για την επίτευξη των παραπάνω ειδικών στόχων, επιπλέον όσων προβλέπονται για όλα τα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (π.χ., εργαστήρια φυσικών επιστημών, Η/Υ, κ.ά.), είναι:

1. Η λειτουργία ειδικά διαμορφωμένου ωρολογίου προγράμματος με αυξημένο αριθμό μαθημάτων και εργαστηρίων ειδίκευσης (όπως θεολογικά μαθήματα, εκκλησιαστικές τέχνες και θέματα ποιμαντικής, οργάνωση και διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού και υλικοτεχνικών υποδομών στον χώρο της Εκκλησίας). Στα μαθήματα αυτά δίνεται έμφαση στις σύγχρονες στρατηγικές διδασκαλίας που αφορούν στη διερευνητική/ανακαλυπτική, συνεργατική και βιωματική μάθηση. Στα προβλεπόμενα μαθήματα επιλογής, τις Ερευνητικές Εργασίες του Λυκείου, τα τυχόν ευέλικτα μαθήματα που συνδιαμορφώνονται με τους μαθητές/τριες και τα προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων καταβάλλεται προσπάθεια, όσο είναι εφικτό, ώστε να είναι προσανατολισμένα στους γενικούς και ειδικούς σκοπούς της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης.
2. Ο σχεδιασμός ενός πρόσθετου προγράμματος κατάρτισης και μορφωτικών ευκαιριών, με κύκλους ενδιαφερόντων, εργαστήρια και δραστηριότητες. Στο πλαίσιο αυτό, το τυπικό σχολικό ωρολόγιο πρόγραμμα εμπλουτίζεται με δράσεις όπως ενισχυτική διδασκαλία, εκμάθηση ξένων γλωσσών, ηλεκτρονικών υπολογιστών, οργάνωση και διοίκηση εκκλησιαστικών μονάδων ή εξάσκηση εκκλησιαστικών τεχνών. Για την οργάνωση και την εποπτεία του πρόσθετου προγράμματος επιλαμβάνεται Επιστημονική Επιτροπή στην οποία μπορούν να μετέχουν ο Σχολικός Σύμβουλος γενικής παιδαγωγικής ευθύνης ή/και ο Σχολικός Σύμβουλος Θεολόγων, ο Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, εκπρόσωπος του Επισκόπου της τοπικής Εκκλησίας, ο Διευθυντής της Σχολικής μονάδας και δύο εκπρόσωποι του συλλόγου διδασκόντων. Η ίδια Επιτροπή εξετάζει και αποφασίζει για ζητήματα που αφορούν στην ένταξη στο διδακτικό πρόγραμμα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και επισκέψεων, τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα, την προμήθεια και αξιοποίηση υποστηρικτικού διδακτικού υλικού, την εύρυθμη λειτουργία του διδακτηρίου και όλα τα συναφή ζητήματα που αφορούν στο εκπαιδευτικό έργο.
3. Η πρόσληψη ή η αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού προσωπικού, το οποίο θα διαθέτει τυπικά προσόντα και δεξιότητες για την υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του πρόσθετου προγράμματος.

4. Η οργάνωση και λειτουργία θεολογικής βιβλιοθήκης και κατάλληλων εργαστηρίων.
5. Η οργάνωση προγράμματος εκκλησιαστικών ακολουθιών και λειτουργικής ζωής, στο οποίο οι μαθητές/τριες θα συμμετέχουν βιωματικά με ρόλους μελέτης, διερεύνησης και εμπάθυνας στα δρώμενα, ανάλογα με την τάξη τους και τους ειδικούς διδακτικούς στόχους των θεολογικών και λειτουργικών μαθημάτων τους.
6. Ο συνδυασμός, η συνεργασία και η υποστήριξη του πρόσθετου προγράμματος με την μαθητική εστία, όπου αυτή λειτουργεί.

B. ΔΟΜΕΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

I. Οι εκπαιδευτικές δομές Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης που προβλέπονται στο ισχύον νομικό πλαίσιο είναι:

1. Εκκλησιαστικά Γυμνάσια
2. Ιερατικά Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Ι.Σ.Δ.Ε.)
  - I. Α' κύκλος (απόφοιτοι Δημοτικού)
  - II. Β' κύκλος (απόφοιτοι Γυμνασίου και Α' κύκλου)
3. Εκκλησιαστικά Γενικά Λύκεια
4. Εκκλησιαστικά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.Ι.Ε.Κ.)

II. Η Επιτροπή μελέτησε τα στοιχεία αποτύπωσης των λειτουργουσών σχολικών μονάδων, τις προτάσεις και εκτιμήσεις που κατατέθηκαν από όλες τις πλευρές, συνεκτίμησε το ισχύον νομικό πλαίσιο και τις παιδαγωγικές παραμέτρους του ζητήματος και εκτιμά ότι:

1. Υπό τις τρέχουσες συνθήκες η μόνη σχολική δομή δημόσιου δευτεροβάθμιου εκκλησιαστικού σχολείου που μπορεί να ευδοκιμήσει προς εξυπηρέτηση του γενικού σκοπού και των επιμέρους στόχων της Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης είναι το Εκκλησιαστικό Γενικό Λύκειο.
2. Η λειτουργία Εκκλησιαστικών Γυμνασίων κρίνεται περιττή για παιδαγωγικούς και θεσμικούς λόγους. Η διαφοροποίηση της φοίτησης στη βαθμίδα του Γυμνασίου σε σχέση με τα λοιπά δημόσια σχολεία θεωρείται ότι δεν ανταποκρίνεται στα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά και τις ουσιαστικές μαθησιακές ανάγκες και προσδοκίες αυτής της ηλικίας.

3. Η λειτουργία δημόσιων Εκκλησιαστικών Ι.Σ.Δ.Ε. καθώς επίσης και των Ε.Ι.Ε.Κ. κρίνεται ως περιττή, επειδή στην παρούσα φάση απουσιάζουν ουσιαστικά κίνητρα για την εγγραφή μαθητών/τριών, καθώς επίσης ελλείπει η λειτουργική διασύνδεση αυτών των βαθμίδων με τον κύριο κορμό της Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης που είναι το Εκκλησιαστικό Γενικό Λύκειο.
4. Η περαιτέρω λειτουργία των υφισταμένων Εκκλησιαστικών Γενικών Λυκείων συναρτάται άμεσα με την ύπαρξη τουλάχιστον 45 φοιτούντων μαθητών/τριών ανά σχολική μονάδα. Εκκλησιαστικά Γενικά Λύκεια τα οποία εμφανίζουν αριθμό φοιτούντων μαθητών/τριών μικρότερο των 45 για περισσότερα από τρία έτη μετατρέπονται σε Κέντρα Εκκλησιαστικών Τεχνών (Βυζαντινής Μουσικής, Αγιογραφίας κ.λπ.), εφόσον η περαιτέρω λειτουργία τους κρίνεται απαραίτητη για λόγους ιστορικούς ή τοπικής παράδοσης.
5. Για την ενίσχυση του Εκκλησιαστικού Γενικού Λυκείου θεωρείται σκόπιμη η προνομιακή εισαγωγή των αποφοίτων του στα τμήματα των Θεολογικών Σχολών και τις Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες, βάσει ποσόστωσης επί των εισακτέων ή ποσοστιαίας προσαύξησης του βαθμού πρόσβασης, με βάση τις Πανελλαδικές Εξετάσεις και το σύστημα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

III. Επικουρικές προτάσεις

1. Η εγγραφή των μαθητών/τριών στις σχολικές μονάδες Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης ενισχύεται με συστατική επιστολή Επισκόπου της Ορθόδοξης Εκκλησίας, χωρίς περιορισμό στον επιχώριο Επίσκοπο.
2. Απαραίτητος όρος για τη λειτουργία της Εκκλησιαστικής Μαθητικής Εστίας, όπου αυτή υφίσταται, είναι η οργανωμένη παιδαγωγική, μορφωτική, πνευματική, και ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών/τριών σε ολοήμερη και καθημερινή βάση, καθώς επίσης η εξασφάλιση σύγχρονων όρων υγιεινής, σίτισης, διαμονής και περίθαλψης σε ένα περιβάλλον φιλικό και ευχάριστο.
3. Για τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας και την εν γένει οργάνωση και το πρόγραμμα της εσωτερικής ζωής της σχολικής μονάδας και της Εστίας επιλαμβάνεται Επιτροπή Ειδικών (ενδεικτικά, μπορούν να μετέχουν ο Δ/ντής της σχολικής μονάδας, κοινωνικός λειτουργός, διαιτολόγος, ιατρός, καθηγητής φυσικής αγωγής, κληρικός/πνευματικός εγνωσμένου

κύρους) η οποία εισηγείται σχετικά στο Σύλλογο Διδασκόντων ο οποίος αποφασίζει ως προς τα παιδαγωγικά θέματα που τον αφορούν και κατά περίπτωση στην ανωτέρω Επιστημονική Επιτροπή ή τη Σχολική Εφορεία για τα λοιπά ζητήματα.

4. Κρίνεται ως απαραίτητη η μόνιμη διασύνδεση του Εποπτικού Συμβουλίου Δευτεροβάθμιας Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης (Ε.Σ.Δ.Ε.Ε.) με τις κεντρικές καθοδηγητικές και επιμορφωτικές δομές του Υπουργείου Παιδείας (Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής) για την αποτελεσματικότερη παιδαγωγική υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου στις σχολικές μονάδες Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης.
5. Η λειτουργία Δ' μεταλυκειακής Τάξης κρίνεται περιττή και αναποτελεσματική, διότι υφίστανται άλλες πιστοποιημένες δομές (π.χ. Ιδρυμα Ποιμαντικής Επιμορφώσεως Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδος) για την παροχή επιμόρφωσης και κατάρτισης στελεχών της Εκκλησίας τόσο στο ιερατικό και ποιμαντικό έργο τους όσο και στην εκπαιδευτική αποστολή τους.

Γ. ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ι. Μαθήματα θεολογικής ειδίκευσης/εμβάθυνσης

Ως μαθήματα θεολογικής ειδίκευσης/εμβάθυνσης προτείνονται ανά τάξη του Εκκλησιαστικού Γενικού Λυκείου τα παρακάτω:

Α' Τάξη: Δομή και Οργάνωση της Εκκλησίας (2 ώρες / εβδομάδα)

Β' Τάξη: Στοιχεία Ορθόδοξης Δογματικής (2 ώρες / εβδομάδα)

Γ' Τάξη: Ποιμαντική Θεολογία και Ενοριακή ζωή (2 ώρες / εβδομάδα)

Α', Β', Γ' Τάξη: Τελετουργική και Βυζαντινή Μουσική (2 ώρες / εβδομάδα)

Επιπλέον, με βάση και τα αναφερθέντα στα προηγούμενα, συνυπολογίζονται οι δυνατότητες που προσφέρει το πλαίσιο των Ερευνητικών Εργασιών του Λυκείου και μια ζώνη ελεύθερων επιλογών η οποία αφορά τα Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων – Καινοτόμων Δράσεων, καθώς και τη λειτουργία Κύκλων Ενδιαφερόντων και Εργαστηρίων σε όλες τις τάξεις (π.χ. Εργαστήριο ομιλητικής και ποιμαντικής, Εκκλησιαστικές τέχνες, οργάνωση και διοίκηση ενοριών-κατασκηνώσεων-κέντρων νεότητας, Πολιτιστικό εργαστήριο, Λέσχη ανάγνωσης, Εργαστήριο πληροφορικής). Στα πλαίσια αυτά κατατίθενται προτάσεις και αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για την εκπόνηση ειδικότερων θεμάτων ει δυνατόν από θεματικές περιοχές εκκλησιαστικού και θεολογικού προσανατολισμού όπως:

- i. Θέματα από την Αγία Γραφή
- ii. Ερμηνεία Λειτουργικών Κειμένων
- iii. Θέματα από την Ιστορία της Εκκλησίας
- iv. Θέματα Πατερικής Θεολογίας
- v. Η Άγιοι στη Ζωή της Εκκλησίας
- vi. Η Ορθοδοξία σε Διάλογο (διαχριστιανικός, διαθρησκευτικός, διαπολιτισμικός διάλογος)

II. Το διδακτικό και μαθησιακό πλαίσιο των προτεινόμενων μαθημάτων

1. Δομή και Οργάνωση της Εκκλησίας (Α΄ Τάξη)

Σκοπός του μαθήματος *Δομή και Οργάνωση της Εκκλησίας* είναι η σπουδή και μελέτη της δομής και διάρθρωσης της Εκκλησίας με βάση την ευχαριστιακή θεώρηση της Εκκλησιολογίας. Υπό το πρίσμα αυτής της θεώρησης περιγράφονται και αποτιμώνται: το πολίτευμα, οι δομικές αρχές, τα λειτουργήματα, η θέση του επισκόπου, η σχέση ενορίας και επισκοπής, η σχέση τοπικής και οικουμενικής Εκκλησίας, ο συνοδικός θεσμός, οι αιρέσεις και τα σχίσματα, οι σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας αλλά και αυτή η Εκκλησιολογία των Ρωμαιοκαθολικών και των Προτεσταντών αλλά και η πρόσφατη Οικουμενική Κίνηση. Η ευχαριστιακή θεώρηση της εκκλησιολογίας εξαρτά τη δομή της Εκκλησίας από συγκεκριμένες θεολογικές και εκκλησιολογικές αρχές και όχι μόνο από οργανωτικές ανάγκες και ιστορικά σχήματα που παρήγαγε η ιστορική της πορεία και διαδρομή. Η Εκκλησία είναι κοινωνία των εσχάτων. Συνεπώς, η οργάνωση και οι θεσμοί της, οι δομικές αρχές και τα βασικά χαρακτηριστικά της, τα λειτουργήματα, οι τάξεις και τα χαρίσματα, όπως και κάθε έκφραση της ζωής της μέσα στην Ιστορία, πρέπει να εκφράζουν όχι παγιωμένα σχήματα αλλά υπαρξιακά γεγονότα της εσχατολογικής εμπειρίας της Εκκλησίας. Η απάντηση της ορθόδοξης εκκλησιολογίας στο καίριο ζήτημα της σχέσης των κατά τόπους πολλών Εκκλησιών με τη μια κατά την Οικουμένη Εκκλησία παρέχεται με τη λειτουργία του συνοδικού θεσμού σε όλα τα επίπεδα της εκκλησιαστικής ζωής (ενορία, επισκοπή, τοπική Εκκλησία, διορθόδοξο επίπεδο).

2. Στοιχεία Ορθόδοξης Δογματικής (Β΄ Τάξη)

Σκοπός του μαθήματος *Στοιχεία Ορθόδοξης Δογματικής* είναι η ερμηνευτική προσέγγιση των δογμάτων της Εκκλησίας σε άρρηκτη σχέση με τη λατρευτική και βιωματική εμπειρία της εκκλησιαστικής κοινότητας αλλά και με τα θεμελιώδη υπαρξιακά προβλήματα του ανθρώπου. Για το σκοπό αυτό η ανάλυση του *Συμβόλου της Πίστεως* προβάλλει ως η πλέον ενδεδειγμένη πορεία για την ανάδειξη της σημασίας, του περιεχομένου αλλά και της ερμηνευτικής προσέγγισης των

III. Γενικές επισημάνσεις

1. Τα παραπάνω μαθήματα δεν χρειάζεται να ακολουθούν μια αυστηρώς ακαδημαϊκή ύλη, όπως τα πάσης φύσεως εγχειρίδια που εξαντλούν κατά αυστηρό και δεδομένο τρόπο τα περιεχόμενά τους. Επισημαίνουμε την ανάγκη για ουσιαστική αναπλαισίωση των μαθημάτων αυτών στην πραγματικότητα του Εκκλησιαστικού Λυκείου, δίχως μίμηση ή αντιγραφή των γνωστικών αυτών αντικειμένων στο επίπεδο των Θεολογικών Σχολών. Κάθε προτεινόμενο μάθημα είναι ανάγκη να αναπτυχθεί σε ένα ρεαλιστικό Πρόγραμμα Σπουδών με στόχο να εισαγάγει τους μαθητές/τριες σε έναν βιωματικό και συμμετοχικό τρόπο σπουδής και μάθησης, δίχως να εξαντλεί την μαθησιακή διαδικασία σε μια τυπική διδασκαλία και εκμάθηση θεμάτων.

2. Τα προτεινόμενα μαθήματα θα διδάσκονται βάσει ενός Προγράμματος Σπουδών διαδικασίας, θα είναι ανοικτά και ευέλικτα και ο διδάσκων θα μπορεί να οργανώνει την μαθησιακή διαδικασία, χρησιμοποιώντας ποικίλα διδακτικά υλικά και σύγχρονες στρατηγικές μάθησης. Η μετωπική διδασκαλία και η εκμάθηση ενός και μόνου διδακτικού εγχειριδίου θα δώσουν τη θέση τους σε μια πολυτροπική, διερευνητική, βιωματική και συνεργατική διαδικασία και κοινότητα μάθησης. Μέσα από ένα νέο Πρόγραμμα Σπουδών, θα διαμορφώνονται όροι και δυνατότητες για εμπειρίες μάθησης, κριτικής και δημιουργικής επεξεργασίας της γνώσης, καθώς και προσωπικής νοηματοδότησής της. Συνεπώς, προτείνονται συμμετοχικές διαδικασίες, ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες, συζήτηση και διαβουλεύσεις για κάθε γνωστικό αντικείμενο και ανάλογα με την ιδιαιτερότητά του, θα χρησιμοποιούνται και σχετικές διδακτικές και μαθησιακές διαδικασίες.

Καταληκτικές παρατηρήσεις

1. Οι προτάσεις της Επιτροπής έχουν ληφθεί κατά μείζονα πλειοψηφία. Μειοψηφούσες απόψεις επί συγκεκριμένων επιμέρους θεμάτων έχουν ληφθεί υπόψη στη διαμόρφωση της εισήγησής μας προς τον Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού δια της Γενικής Γραμματείας Θρησκευμάτων.

2. Προτείνεται η σύγκληση συνδιάσκεψης όλων των ενδιαφερομένων και εμπλεκόμενων φορέων (εκκλησιαστικών, εκπαιδευτικών και θεσμικών) σε ημερίδα εντός ευλόγου χρόνου μετά την κατάθεση των προτάσεών μας.

Δογμάτων της Εκκλησίας κατά τρόπο κατανοητό από τον σύγχρονο άνθρωπο. Τα δόγματα δεν είναι κάποιες αφηρημένες και διανοητικές συλλήψεις αλλά εκκλησιαστικά γεγονότα που πηγάζουν από την εμπειρία της Εκκλησίας, καθώς συναντά και βιώνει τον Τριαδικό Θεό που αποκαλύπτεται μέσα στην ιστορία. Το εκκλησιολογικό αυτό υπόβαθρο των δογμάτων φανερώνει και το γεγονός ότι τα δόγματα εκφράζουν την ταυτότητα της Εκκλησίας ως ένα τρόπο σχέσεως του ανθρώπου με τον Θεό, τους άλλους ανθρώπους και τον κόσμο ολόκληρο. Συνεπώς, η Δογματική Θεολογία, κατά την ορθόδοξη αντίληψη, δεν αντλεί το κύρος της από έναν δογματισμό νομοκανονικής υφής και θεσμοποίησης αλλά από το γεγονός ότι ερμηνεύει και προσεγγίζει κατά τρόπο ορθόδοξο τα δόγματα της Εκκλησίας, φανερώνοντας ακριβώς και τη σημασία που έχει η εκκλησιαστική πίστη για την ύπαρξη του ανθρώπου και του κόσμου. Πέρα από την απλή έκθεση των δογμάτων, η Δογματική Θεολογία ως ερμηνεία των δογμάτων στοχεύει στην κατάδειξη του σωτηριολογικού και υπαρξιακού τους περιεχομένου για τον άνθρωπο και τον κόσμο.

Ποιμαντική Θεολογία και Ενοριακή Ζωή (Γ' Τάξη)

Σκοπός του γνωστικού αντικειμένου *Ποιμαντική Θεολογία - Ενοριακή ζωή* είναι η εμβάθυνση στο περιεχόμενο, τις μορφές, τις μεθόδους, και τις θεολογικές προϋποθέσεις της ποιμαντικής δραστηριότητας του κληρικού ή του λαϊκού μέλους της Εκκλησίας, καθώς και η μελέτη του φαινομένου της ζωής της ενορίας καθ' εαυτήν και ως προς τον κόσμο που την περιβάλλει.

Ένας από τους βασικούς στόχους αυτού του γνωστικού αντικειμένου είναι να επιτύχει τον διπλό προσανατολισμό: αφ' ενός μεν να καταστήσει τον μαθητή κοινωνό της Θεολογίας και της εκκλησιαστικής παράδοσης, αφ' ετέρου να τον βοηθήσει να αισθανθεί πολίτης του κόσμου και ενεργός μέτοχος των συγχρόνων εξελίξεων. Να τον βοηθήσει, δηλαδή, να ξεπεράσει παρωχημένα διλήμματα μεταξύ πνευματικότητας και κοινωνικής δράσης, δίνοντας έτσι τη μαρτυρία της χριστιανικής του πίστης στο μέτρο των δυνάμεων του και χωρίς διακρίσεις ή προκαταλήψεις.

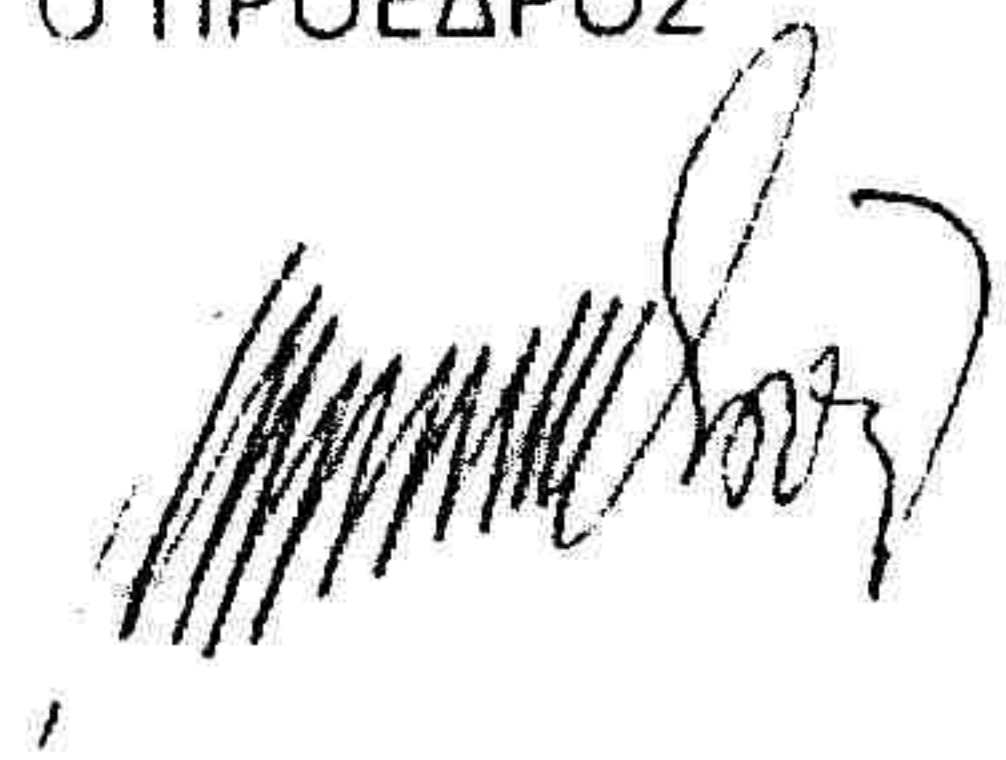
Ποιμαντική ασκεί με οποιονδήποτε τρόπο ο κληρικός αλλά και το επιφορτισμένο λαϊκό μέλος της Εκκλησίας που υπάρχει και κινείται στον κόσμο. Ο κληρικός ποιμαίνει, ακόμη και όταν δεν λαμβάνει φανερές ποιμαντικές πρωτοβουλίες, αφού η συνολική μαρτυρία της ύπαρξης του προς τους ανθρώπους ευοδώνει ή δυσχεραίνει θέση τους στην Εκκλησία και στην πορεία τους προς τη Βασιλεία του Θεού. Το εν λόγω μάθημα αποσκοπεί και στην εμπέδωση της νοοτροπίας πως η Ποιμαντική δεν είναι ένα «τεχνικό» ζήτημα που απαιτεί μόνο πρακτικές οδηγίες, αλλά συνυφαίνεται υπαρξιακά με το είναι του ίδιου του κληρικού ή του λαϊκού μέλους της Εκκλησίας.

3. Προτείνεται η συγκρότηση επιμέρους επιτροπών για την εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών των μαθημάτων θεολογικής ειδίκευσης, καθώς και για την περιγραφή των θεσμών και των δομών οργάνωσης και διοίκησης των σχολικών μονάδων

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

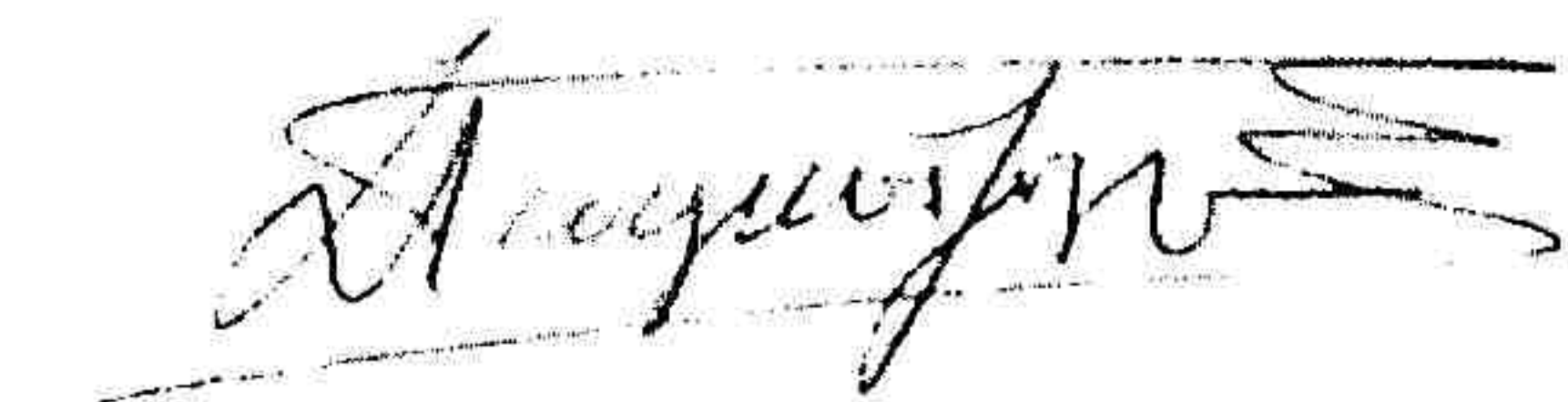
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΜΑΡΙΟΣ ΜΠΕΓΖΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΓΙΑΓΚΑΖΟΓΛΟΥ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΑΛΛΙΑΝΑΤΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΙΛΙΓΚΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΓΑΛΩΝΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΕΡΑΜΙΔΑ

